

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000675

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-01-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: №16/01-05 12 березня 2024 року

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рутковська Альона Михайлівна

2. Alona Rutkovska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 15-02-2024

Спеціальність за освітою: Освітні, педагогічні науки

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 3911

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Англійська

Коди тематичних рубрик: 14.25

Тема дисертації:

1. Формування міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти як активних громадян згуртованого суспільства на уроках англійської мови
2. Formation of intercultural competence of school students as active citizens of cohesive society at the English lessons

Реферат:

1. Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти як активних громадян згуртованого суспільства на уроках англійської мови. У Вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення результатів дисертаційної роботи, наведено дані щодо апробації та впровадження одержаних результатів. У першому розділі – «Теоретичні основи формування міжкультурної компетентності учнів як активних громадян згуртованого суспільства» – здійснено аналіз теоретичної розробки проблеми формування міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, а також розглянуто еволюцію ідей виховання

активного громадянина у філософсько-педагогічній літературі. Виокремлено чотири компоненти міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий та особистісний. У другому розділі – «Психолого-педагогічні умови формування міжкультурної компетентності учнів в умовах освітнього середовища сучасної школи» – описано психологічні особливості учнів середнього і старшого шкільного віку, який є періодом, найбільш сприятливим для розвитку морально-світоглядних установок, системи поглядів на світ, для динамічних змін у світогляді. У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з формування міжкультурної компетентності учнів як активних громадян згуртованого суспільства на уроках англійської мови» – представлено авторську модель процесу формування міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, визначено критерії, показники, рівні, а також науково обґрунтовано педагогічні умови формування міжкультурної компетентності учнів середнього і старшого шкільного віку як активних громадян згуртованого суспільства. На основі досвіду науковців та обґрунтованих в попередньому розділі компонентів структури міжкультурної компетентності було визначено такі критерії оцінювання сформованості міжкультурної компетентності у процесі вивчення іноземної мови та їхні показники: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення значущості країнознавчих знань для міжкультурної взаємодії та майбутньої професійної діяльності; ціннісне ставлення до культурних реалій рідної й іншомовної країн; сформованість мотивації до міжкультурної діяльності); когнітивний (сформованість і характер засвоєння знань про національно-культурні особливості рідної й іншомовної країн; сформованість знань щодо норм мовленнєвої та немовленнєвої поведінки в соціокультурному середовищі); діяльнісно-поведінковий (показники: готовність до міжкультурної взаємодії; сформованість комунікативних умінь; уміння контролювати свою поведінку в конфліктній ситуації та вибирати правильну стратегію поведінки); особистісний (показники: прояв толерантності та емпатії; здатність адаптуватися до нових ситуацій міжкультурної взаємодії). Педагогічний експеримент складався з трьох етапів: констатувального, формувального, контрольного. На констатувальному етапі експерименту проведено діагностування вхідного рівня сформованості міжкультурної компетентності учнів за визначеними в дослідженні критеріями й показниками. На формувальному етапі експерименту перевірялася ефективність педагогічних умов і дидактичної моделі формування міжкультурної компетентності учнів під час використання ситуацій міжкультурного спілкування, проблемних завдань; упровадження міжнародного проекту «The PEN PAL Project», в якому взяли участь учні основних та старших шкіл Китаю та України та ін. На контрольному етапі експерименту здійснено порівняння результатів констатувального етапу щодо рівнів сформованості міжкультурної компетентності учнів 9-х класів закладів загальної середньої освіти як активних громадян згуртованого суспільства і результатів, отриманих після проведення формувального етапу експериментальної роботи з учнями 11-х класів. Аналіз результатів експериментальної роботи здійснено за критеріями, показниками та відповідними їм рівнями. Одержані теоретичні й практичні висновки підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов, що сприяють формуванню міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти як активних громадян згуртованого суспільства на уроках англійської мови, а також ефективності запропонованої моделі процесу формування міжкультурної компетентності. Водночас матеріали дисертації не висвітлюють усіх питань досліджуваної проблеми.

2. The dissertation is a theoretical-experimental study of the problem of the formation of intercultural competence of students of comprehensive schools as active citizens of a cohesive society in English lessons. The Introduction substantiates the choice of the topic and its relevance, formulates the object, subject, aim, objectives, research methods, reveals the scientific novelty, theoretical and practical significance of the results of the dissertation, provides data on the approval and implementation of the obtained results. In the first chapter – “Theoretical foundations of the formation of intercultural competence of school students as active citizens of a cohesive society” – an analysis of the theoretical development of the issue of the formation of intercultural competence of school students was carried out, as well as the evolution of the ideas of educating an active citizen in the philosophical and pedagogical literature was considered. Four components of intercultural competence of school students are distinguished: motivational and axiological, cognitive, activity-behavioral and personal. The

second chapter – “Psychological-pedagogical conditions for the formation of intercultural competence of students in the conditions of the educational environment of a modern school” – describes the psychological features of students of secondary and senior school age, which is the period most favorable for the development of moral and worldview attitudes, the system of views on the world, for dynamic changes in the worldview as a whole. In the third chapter – “Research and experimental work on the formation of intercultural competence of school students as active citizens of a cohesive society in English lessons” – an author’s model of the process of the formation of intercultural competence of school students was presented, criteria, indicators, levels were determined, and pedagogical conditions were scientifically substantiated for the formation of intercultural competence of 9th-11th grades school students as active citizens of a cohesive society. Taking into account the experience of scientists and relying on the components of the structure of intercultural competence substantiated in the previous chapter, the following criteria for evaluating the formation of intercultural competence in the process of learning a foreign language and their indicators were determined: motivational and value (awareness of the importance of country knowledge for intercultural interaction and future professional activity; value attitude to the cultural realities of the native and foreign-speaking countries; the formation of motivation for intercultural activities); cognitive (formation and nature of learning knowledge about the national and cultural features of the native and foreign-speaking countries; formation of knowledge about the norms of verbal and non-verbal behavior in the sociocultural environment); activity-behavioral (indicators: readiness for intercultural interaction; formation of communication skills; ability to control one's behavior in a conflict situation and choose the correct behavior strategy); personal (indicators: manifestation of tolerance and empathy; ability to adapt to new situations of intercultural interaction). The pedagogical experiment consisted of three stages: ascertainment, formative and control ones. At the ascertainment stage of the experiment, a diagnosis of the entry level of the formation of intercultural competence of students was carried out according to the criteria and indicators determined in the study. At the formative stage of the experiment, the effectiveness of pedagogical conditions and the didactic model of the formation of students' intercultural competence was tested during the use of situations of intercultural communication, problem tasks; implementation of the international project “The PEN PAL Project”, in which students of schools of China and Ukraine took part etc. At the control stage of the experiment, a comparison was made between the results of the ascertainment stage regarding the levels of formation of intercultural competence of 9th grade students as active citizens of a cohesive society and the results obtained after conducting the formative stage of experimental work with 11th grade students. The analysis of the results of the experimental work was carried out according to criteria, indicators and their corresponding levels. The obtained theoretical and practical conclusions confirm the effectiveness of the proposed pedagogical conditions, which contribute to the formation of intercultural competence of students of comprehensive schools as active citizens of a cohesive society in English lessons, as well as the effectiveness of the proposed model of the process of the formation of intercultural competence. At the same time, the dissertation materials do not cover all issues of the researched problem.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Баранцова Ірина, Рутковська Альона. Формування ціннісної свідомості студентів у полікультурних умовах педагогічного університету. The formation of value consciousness of students in polycultural

conditions of pedagogical university pp. 16-22.

- Рутковська Альона. Культурологічна парадигма в освіті Culturological paradigm in education pp.136-140
- Language of culture and cultural speech pp. 233-247
- Рутковська Альона, Рутковський Максим. Інноваційні технології у викладанні іноземних мов Innovative technologies in teaching foreign languages pp.157-163

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U10142, 0111U000098

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коноваленко Тетяна Василівна
2. Tetiana V. Konovalenko

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4867-324X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заболотна Оксана Адольфівна
2. Oksana A. Zabolotna

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4901-1053

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова, буд. 2, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нацюк Мар'яна Богданівна

2. Mariana B. Natsiuk

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5887-8321

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вищий навчальний приватний заклад "Дніпровський гуманітарний університет"

Код за ЄДРПОУ: 32495593

Місцезнаходження: вул. Орловська, буд. 1-б, Дніпро, Дніпровський р-н., 49064, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Юлія Михайлівна

2. Yuliia M. Shevchenko

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8460-6928

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, буд. 20, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

